

Název DP: **Zeleň jako indikátor kvality urbánního prostředí**

Doktorand: **Mgr. Michael Pondělíček**
Studijní program: Architektura a urbanismus
Studijní obor: Urbanismus
Školitel: Prof. Ing.arch. Jan Koutný, CSc
Školící pracoviště: Ústav teorie
Fakulta architektury, Vysoké učení technické v Brně

Oponent: **Doc.Ing.arch. Ivan Vorel, CSc, FSv ČVUT v Praze**

Problematika zeleně a krajiny v urbánním prostředí je problematikou významnou, se kterou se v urbanistické teorii i v projektové a územně-plánovací praxi setkáváme v rozporuplných souvislostech. Na jedné straně jsou zdůrazňovány nesporně významné funkce, které zezeň plní na území města, na druhé straně chybí nástroje, kterými by byla problematika krajiny a zeleně účelně a komplexně uchopena. Koncepce uspořádání krajiny jakožto součást koncepce rozvoje města není rozpracována a je v praxi řešena pouze velmi omezeně. Že chybí standardizované postupy a nástroje je jistě významný problém, základním problémem je však absence nástrojů k vyhodnocení kvality urbánního prostředí s ohledem na význam městské zeleně. Dříve používané ukazatele množství zeleně na jednoho obyvatele ztratily ve strukturálních přeměnách města a ve změnách priorit v trávení volného času vypovídací schopnost. Na významu dnes nabývá hodnocení kvalit prostředí pomocí indikátorů.

Disertační práce je věnovaná velmi významnému a dosud neřešenému problému – hledání a konstrukci agregovaného indikátoru obecné kvality zeleně města. Tento indikátor může přinést nové informace o potenciálním vlivu zeleně na kvalitu života obyvatel města.

Charakteristickým rysem celé práce je důraz, kladený na význam zeleně v udržitelnosti města. Právě toto hledisko je v současném vývoji našich měst odsouváno do pozadí, jak disertant též připomíná ve své práci.

Práce je přehledně členěna jak v celku, tak v jednotlivých kapitolách. Po úvodních kapitolách je velká část práce věnovaná zeleni v urbánním prostředí (Kap. 3), výkladu pojmů a terminologie, výkladu funkcí zeleně a velmi zajímavým analýzám zeleně z pohledu obyvatel urbánních struktur. Je možno konstatovat, že pohledy autora na jednotlivé otázky jsou velmi soudobé a přinášejí nové názory. Zajímavé jsou úvahy o vlivu člověka na biodiverzitu a opačně i vlivu biodiverzity na člověka stejně jako o vzájemném oddělení města od suburbánní krajiny. Autor nehledá odpovědi za každou cenu, ale upozorňuje na úskalí a otevřené problémy. Velmi zajímavé jsou texty, věnované komplexně pojatým tématům, jako „Zeleň v urbánním prostředí jako symbol doby“ nebo „Město jako systém s prostorovou skladbou“. Autor přináší k těmto otázkám své vlastní přístupy a názory a jedná se o názory inspirativní a odborně kvalifikované.

Na str. 50 je uvedena vědecká hypotéza práce, jejíž formulaci nepovažuji za šťastnou, protože se jedná spíše o vyjádření cílů práce, než o domněnku – vědecký předpoklad vysvětlení určitých jevů.

Kap. 3.6 Analýza podílu zeleně v jednotlivých typech urbánních struktur přináší řadu zajímavých pohledů a údajů, týkajících se městské zeleně. Pozornost je v analýzách věnovaná parkům, což je pohled dosti zúžený, který příliš nekoresponduje s obecným indikátorem, kterým je koeficient ekologické stability, v jehož vyjádření (Tab. Č. 11) park vůbec nefiguruje. Rovněž výklad percepce parků obyvateli by zasloužila větší prostor a zajímavé by bylo také srovnání s rozsáhlými studiemi Prof. Jiřího Musila z 80. let, věnovaných městské zeleni v malých městech. Porovnání historických (zámeckých) parků s městskými parky obsahujícími vybavenost a zařízení pro trávení volného času, je diskutabilní. Přesto jsou některé výsledky velmi zajímavé (např. vyhodnocení činnosti návštěvníků vybraných parků, struktura návštěvníků dle věku či intenzita návštěvnosti parků). Velmi objektivně pak autor konstatuje, že *„parky a kvalita jejich zeleně nemohou být plnohodnotnými indikátory kvality života ve městě jako celku, protože k nim není otočena pozornost všech obyvatel města a ti to ani pravidelně nenavštěvují“*.

Výsledky autorových úvah o kvalitě městské zeleně a o percepci zeleně v urbánním prostředí (např. Kap. 3.7 a 3.8) jsou velmi výstižné a přesvědčivé.

Kapitola 4. Je věnovaná indikátorům hodnocení kvality v urbánním prostředí a přináší velmi kvalifikovaný výklad indikátorů, používaných v zahraničí i u nás a připomíná, že vytvořené indikátory nehodnotily sledovanou zeleň jako indikátor kvality života. Autor uvádí, že obecný indikátor kvality zeleně by měl hodnotit potenciální kvalitu zeleně, nikoliv pouze kvantifikovaný existující stav. Tento požadavek považuji za klíčový pro celou práci, protože se o něj odvíjí i další úvahy o obecném indikátoru kvality zeleně pro urbánní prostředí.

Autor v Kap. 4.3 „Možnosti měření množství a kvality zeleně ve volné krajině“ velmi reálně hodnotí existující indikátory týkající se množství a kvality zeleně a jejich vypovídací schopnost. Klíčovou kapitolou je Kap. 5 – „Indikátor obecné kvality zeleně ve městech“, kde autor vysvětluje přístupy k formulování indikátoru obecné kvality zeleně ve městech. Za velmi zajímavé považuji hledisko – jak je město spontánně ozelenitelné a jak je město přístupné biotě z hlediska péče o zeleň a z hlediska další údržby (str. 107). Jedná se o zcela opačný přístup než jsou přístupy urbanistické praxe, které (jak je v práci též zmiňováno) pracují s plošnými a kvalitativními výkazy ploch zeleně ve městě. Konstrukci indikátoru autor ověřil na 70 městech v ČR a závěry porovnání indikátoru a jeho dílčích složek jsou velmi zajímavé. Více vysvětlení by vyžadovalo zřejmě porovnání výsledků indikátorů obecné kvality se skutečným stavem parkové zeleně, kde vzájemné vazby obecné kvality dle indikátoru a skutečné kvality parkové (proč jenom parkové?) zeleně jsou poněkud nejasné. V závěru práce se autor zabývá i vlivy klimatických změn a změn ve využití krajiny na indikátor obecné kvality zeleně ve městě. I tyto závěry jsou velmi poučené a pro úvahy o městské zeleni inspirativní.

Aktuálnost tématu disertační práce. Téma, kterým se disertační práce zabývá, je velmi aktuální a pro teorii i praxi urbanismu a plánovacích oborů významné.

Splnění cílů disertační práce. Cíle práce, které jsou v úvodu formulovány v tzv. vědecké hypotéze, byly splněny a zdůvodněny. Celá práce představuje určitý přístup – úhel pohledu, který je originální a pro teorii i praxi přínosný.

Metody a postupy řešení. Práce se opírá o rozsáhlé teoretické znalosti a praktické zkušenosti autora, které jsou doloženy odkazy na relevantní literaturu i na vlastní práce. Postup řešení a způsob představení přístupu k vytvoření indikátoru obecné kvality zeleně v městském prostředí odpovídá řešenému problému a je srozumitelný.

Formální úprava a její jazyková úroveň. Disertační práce má velice dobrou formální úpravu, jasné členění práce i výbornou jazykovou úroveň. Práce neoplyvá zbytečnou

terminologií ani pseudovědeckými neologismy – naopak výklad je veden přímočaře a srozumitelně.

Význam pro praxi a pro rozvoj vědního oboru, závěrečné zhodnocení disertační práce.

Autor v práci představil názory, které opřel o analýzy a zdůvodnění a které jsou přínosem pro rozvoj oboru. Jsou směřované k využitelnosti v urbanistické a plánovací praxi na lokální i regionální úrovni. Přispívají rovněž k rozvoji teorie urbanismu a krajinného plánování. Robustnost a snadná dostupnost dat pro získání navrženého indikátoru je předností autorova přístupu.

Z práce je patrná velká praktická zkušenost autora v problematice životního prostředí a městské zeleně i teoretické zázemí, spojující přírodovědné pohledy s pohledy urbanistickými a plánovacími. Rozčlenění problematiky na jednotlivé otázky a jejich kritické hodnocení představují vyhraněné přístupy autora směřující ke správným a přesvědčivým závěrům.

Práce po obsahové i formální stránce splňuje nároky na disertační práci v oboru urbanismu a podmínky dle §47, odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb. ve znění pozdějších předpisů o vysokých školách a proto **doporučuji práci k obhajobě**. V případě úspěšné obhajoby **doporučuji panu Mgr. Michaelu Pondělíčkoví udělit titul „PhD“**.

V Praze dne 16.4.2013

Doc.Ing.arch. Ivan Vorel, CSc